

Alle kleuters hebben iets te vertellen

De verhalen van kleuters zijn niet altijd goed te volgen en lang niet allemaal vertellen ze uit zichzelf en met gemak. Ze zijn soms verlegen, onzeker, beheersen de taal onvoldoende of hebben last van een combinatie daarvan. Maar álle kleuters hebben iets te vertellen, laten Hieke van Til en Marian Bruggink in dit artikel zien. Daar aandacht voor hebben, goed luisteren, echt nieuwsgierig zijn én doorvragen stimuleert de taalvaardigheid. Een goede reden om taalrondes in te zetten.

Hieke van Til is schoolbegeleider bij Taalvorming
Marian Bruggink is als onderzoeker en ontwikkelaar werkzaam bij het Expertisecentrum Nederlands. Beide zijn ze redacteur van MeerTaal

Maya is een half jaar geleden vanuit Israël in Nederland komen wonen, spreekt thuis volop in het Ivvriet, maar zegt op school nauwelijks een woord. Tijdens de allereerste taalronde in deze groep gaat het over eigen ervaringen met kleine beestjes. De leraar laat een plaatje zien van een spin en vertelt over de spin die zij die morgen in de douche op het plafond zag zitten en hoe ze de spin met een wc-rolletje voorzichtig heeft opgepakt en uit het raam heeft

gezet. Ze laat plaatjes van verschillende kleine beestjes zien die de kinderen wel zullen herkennen, zoals spinnen, kevers, mieren, muggen en vlinders. "Wie heeft er ook wel eens een klein beestje in huis gezien?" Er wordt verteld over een mug in de slaapkamer, pissebedden onder het opblaaszwembadje in de tuin en mieren in de keuken. Maya is stil en lijkt in haar eigen wereld te zitten. Maar als de kinderen daarna aan hun tafeltje de opdracht krijgen om de plek te tekenen waar ze het beestje zagen en wat ze ermee deden, begint ze gelijk te tekenen. Er verschijnen duidelijk herkenbare vlinders op het papier. De juf komt bij haar zitten en probeert Maya iets te laten vertellen over die vlinders. Na veel handen- en voetenwerk schrijft ze de volgende zin hardop lezend onder de tekening: "De vlinders vlogen in de lucht". Maya knikt instemmend. Wat Maya deed met de vlinders wordt niet duidelijk, maar wel kan Maya vertellen dat de vlinders oranje waren "Ze waren oranje", schrijft de juf erbij. Later, terug in de kring, worden de tekeningen geshowd en de teksten van de kinderen voorgelezen. Maya's tekst is als een van de eersten aan de beurt. Ze glimt van trots en de juf ziet een heel andere Maya in de kring zitten. Deze Maya is duidelijk betrokken tijdens het voorlezen en als er om de tekst van een ander kind gelachen wordt, lacht ze vrolijk mee.

Dit voorbeeld laat zien hoe kinderen baat kunnen hebben bij het vertellen van eigen persoonlijke verhalen aan anderen, zoals dat bij een taalronde gebeurt. Maya raakt betrokken bij de activiteit

+ Een bijschrijfgesprek
(foto: Hieke van Til)

Voorlezen uit eigen werk, favoriet in de boekenhoek

doordat ze binnen haar eigen communicatieve mogelijkheden mag vertellen over haar eigen ervaringen.

Betekenisvolle taal

Taal leer je het best door taal zelf te gebruiken en daar feedback op te krijgen. In een taalronde worden kinderen gestimuleerd om over hun eigen ervaringen te vertellen. Als je iets zelf hebt meegemaakt, heb je daar beelden van in je hoofd, beelden die betekenis hebben voor jou. Die beelden onder woorden brengen, zodat je ze door kunt geven aan degenen die naar je luisteren, maakt je woorden betekenisvol. In taalrondes draait het om

+ Wat is een taalronde?

Een taalronde is een beredeneerde opeenvolging van taalwerkvormen. In een taalronde vertellen kinderen en hun leraar elkaar over eigen ervaringen rondom hetzelfde onderwerp. Kinderen laten vertellen over hun eigen ervaringen heeft verschillende voordelen:

- Iedereen draagt zijn eigen ervaringen altijd met zich mee
- De deskundigheid over de eigen ervaringen ligt bij het kind
- De taalronde sluit altijd aan bij de belevingswereld van de kinderen
- Het levert grote betrokkenheid bij het onderwerp en bij elkaar op
- Kinderen krijgen zelfvertrouwen in eigen taalgebruik
- Het bijhouden van de eigen ervaringen is een goede stimulans bij ontluikende en beginnende geletterdheid

+ 'Kijk, dan doe ik dit..'

- Leraar: Soms aai je hem [de hond] over zijn rug, hé?
- Kind: Ja en dan ongeveer zo.
- Leraar: Maar hoe kom jij dan bij zijn rug? Jij staat achter het hek, toch?
- Leraar: Als hij dan hier met zijn pootjes op gaat staan? (wijst naar de taaltekening)
- Kind: Kijk en dan doe ik dit (doet het voor over de tafel), ga ik met mijn buik een beetje op de hekje en dan kan ik hem aaien.
- Leraar: (schrijft hardop) Soms aai ik hem over zijn rug, dan hang ik met mijn buik over het hekje.
- Kind: Ja zo.

taal als communicatiemiddel. Doordat kinderen mogen vertellen over wat ze hebben meegemaakt en hoe dat voor hen was, zijn ze gemotiveerd en betrokken bij het begrijpelijk overbrengen van hun eigen verhaal en dat van hun klasgenoten.

Ieder kind is deskundig

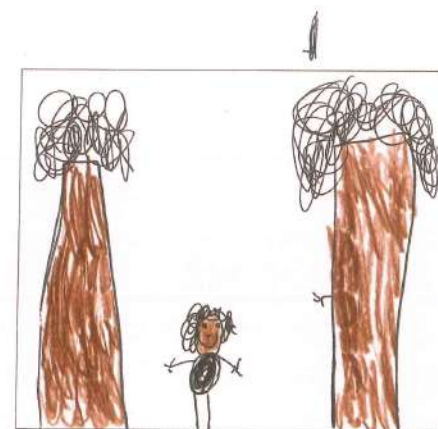
Eigen ervaringen, iedereen draagt ze altijd bij zich en heeft ze bij de hand. Maar het grootste voordeel is: ieder kind is dé deskundige op het gebied van zijn eigen ervaringen. Door daar volop gebruik van te maken, worden de rollen van leraar en leerlingen gelijkwaardig. Leraren kunnen (samen met de andere kinderen) doorvragen naar wat ze niet begrijpen, en de structuur en veiligheid in de klas bewaken, maar weten het in een taalronde niet beter. Ze zijn oprecht nieuwsgierig naar het verhaal van het kind. De leefwereld van de kinderen komt zo vanzelf het klaslokaal binnen. Daar als deskundige iets over vertellen aan je klasgenoten levert herkenning, erkenning en zelfvertrouwen op.

Ontluikende en beginnende geletterdheid

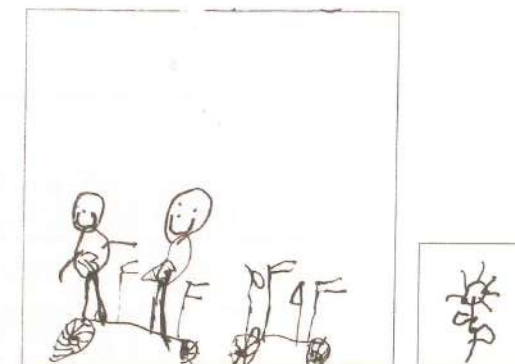
Kleuters maken een taaltekening over wat ze verteld hebben in een taalronde. In bijschrijfgesprekken¹ ontdekken ze vervolgens dat wat je vertelt ook opgeschreven kan worden, en dat wat is opgeschreven (voor)gelezen kan worden. De zelfgemaakte boekjes met daarin de verhalen van de kleuters zijn vaak favoriet in de boekenhoek. De meeste kleuters kennen binnen de kortste keren hun eigen verhalen, maar vaak ook die van klasgenoten, uit hun hoofd. Die 'lezen' ze elkaar dan voor.

Dát taalrondes en bijschrijfgesprekken de taalontwikkeling van kleuters stimuleren, staat vanuit de praktijkervaringen zoals die van Maya als een paal

¹ Tijdens een bijschrijfgesprek schrijft de leraar in overleg met de kleuter diens eigen ervaring onder de taaltekening.

In de buurt van mijn huis is een plekje met bomen. Ik verstoppe mij achter één van die bomen en Djanina moest mij zoeken. Het duurde heel lang voordat ze mijn kant op kwam, dus ik ging even zitten. Toen ik haar aan hoorde komen ging ik snel weer staan. Toen zag ze mijn hand en ze riep: 'Ik heb je gevonden!' 'Ja zie je achter de boom aan de rechterkant.'

We gingen met de auto naar de fietsenwinkel en daar haalden we twee tandems uit de garage. We fietsten naar de bollenvelden. Mijn zus zat met mama op de oranje tandem en ik bij papa op de paarse. Wij zaten voor en papa en mama achter. We reden best wel hard. Het is wel zwaar voor een kind om erop te fietsen maar het lukt altijd wel.

boven water. Maar is het ook wetenschappelijk aan te tonen dat taalrondes een positief effect hebben op de taalontwikkeling van kinderen? In een kleine pilotstudie heeft het Expertisecentrum Nederlands vooronderzoek gedaan naar de effectiviteit van deze werkwijze van Taalvorming.

Pilot De Taalronde

De pilotstudie vond plaats op OBS De Notenkraaker in Amsterdam. Eén kleutergroep deed aan het onderzoek mee. Voorafgaand werd er een taalronde met de hele groep gehouden om alle kinderen te laten kennismaken met de werkwijze én met de leraar die de taalronde uitvoerde. In acht wekelijkse tot tweewekelijkse sessies namen daarna steeds dezelfde zeven oudste kleuters uit deze groep deel aan taalrondes in een kleine kring, buiten het eigen klaslokaal. Na elke taalronde volgde er een bijschrijfgesprek met elk van deze kinderen. Zowel de taalronde als de bijschrijfgesprekken en het afsluitende voorlezen van alle teksten zijn gefilmd. De controlegroep volgde het reguliere programma.

In de pilot hebben we vooral gekeken naar veranderingen in de kwantiteit en de kwaliteit van de uitingen bij kinderen die de taalrondes hebben doorlopen. Dit hebben we onderzocht door de bijschrijfgesprekken van drie taalrondes (bij de start, het midden en aan het einde van de interventie) te transcriberen en te coderen. De uitingen werden bijvoorbeeld gecodeerd op het nemen van een initiatief of het geven van een passend antwoord of reactie. In de analyses is ook gekeken naar de gemiddelde lengte van de uitingen van de kinderen. Hieruit bleek dat de leerlingen over het algemeen vooruit lijken te gaan wat betreft de kwantiteit en

de kwaliteit van hun deelname aan het gesprek. De zinnen die ze maakten in de bijschrijfgesprekken namen toe in gemiddelde lengte (met uitzondering van één leerling), een aantal leerlingen gaf steeds uitgebreider antwoord op vragen en een enkele leerling reageerde vaker op vragen of opmerkingen en nam meer initiatieven waarbij hij zelf nieuwe informatie toevoegde aan het gesprek.

In een voor- en nameting waarbij we enkele passieve en productieve taaltaken aan de kleuters van de interventiegroep en de controlegroep voorlegden, was opvallend dat de kinderen die hadden deelgenomen aan de taalrondes juist op een actieve verteltaak (het vertellen van een verhaal aan de hand van een stripje) gemiddeld meer vooruitgingen dan de kinderen uit de controlegroep. Hoewel we vanwege de kleine onderzoeksgroep geen harde conclusies kunnen trekken, lijken de kinderen wat betreft het goed kunnen vertellen van elementen uit een verhaal, geprofiteerd te hebben van de taalrondes.

Naar aanleiding van dit pilotonderzoek bij kleuters, willen we graag groter en uitgebreider vervolgonderzoek doen naar de effecten van taalrondes, nu bij oudere kinderen. ●

+ Bronnen

- Bruggink, M., Scholten, M. & Krikhaar, E. (2018). *Verslag pilot 'De Taalronde'*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.
- www.taalvorming.nl